

Nr 394.

Av herr KILBOM m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 20, angående försvarsväsendets ordnande.

A. Militärväsendets uppgift i nuvarande samhällsordningen.

1. Imperialismen.

Det är uppenbart, att huvudorsaken till den krigsrisk som lurar i vår tid, beror på den kapitalistiska samhällsordningens inre motsägelser. Det finns under kapitalismen ingen organiserad produktion och fördelning av produkterna. Varje kapitalistisk företagare producerar sina varor oberoende av de andra, icke hela samhället beräknar, hur mycket och vad det behöver, fabrikanterna låta producera uteslutande med beräkning att få profit. Därför produceras ofta varor, som man ej kan finna avsättning för. Då inträder en kris. Fabriker stängas, arbetare kastas på gatan. Produktionsanarkien drar med sig kampen om varumarknaderna. Denna kamp börjar mellan fabrikanter inbördes och slutar med världskriget mellan de kapitalistiska staterna om marknadens fördelning i hela världen. Finanskapitalet avskaffar till en viss grad anarkien inom den kapitalistiska produktionen i det enskilda landet. Men den framträder så mycket krassare på annat håll, upplammar som kamp mellan de statskapitalistiska trusterna själva. Som konkurrenter uppträda ju de jättestora kapitalistiska makterna. Och denna konkurrenskamp är förbunden med sådana fabelaktiga kostnader och ödeläggelser som ingen annan, ty denna konkurrens uttrycker sig under fredsperioder i kapprustningarna och utmynnår till sist i förhärjande krig.

En rysk författare, Bucharin, anför i Kommunismens A. B. C.:

»Kriget 1914 hade sina föregångare i kolonialkrigen. Sådana voro de »civiliserade» makternas krigståg mot Kina, spansk-amerikanska kriget, rysk-japanska kriget 1904 (om Korea, Port Arthur, Mandsjuriet o. s. v.), turkisk-italienska kriget 1912 (om Tripolis), boerkriget vid århundradets början, varit det 'demokratiska' England på det mest bestialiska sätt ströp de bägge boer-republikerna. Det fanns en hel rad fall, där kriget hotade att hastigt slå ut i en jättebrand. Landuppdelningen i Afrika förde nästan till ett krig mellan England och Frankrike om Fashoda, senare mellan Tyskland och Frankrike (om Marocko). Mellan det tsaristiska Ryssland och England var det på sin tid mycket nära krig för uppdelningen av Central-Asien.

Redan i världskrigets början framträdde skarpt intresse motsättningarna mellan England och Tyskland, om våldet i Afrika, Mindre Asien och på Balkan. Och omständigheterna fogade det så, att med England gick Frankrike, som ville frånrycka Tyskland Elsass-Lothringen, och Ryssland, som ville breda ut sig på Balkan och i Galizien. Den rovlystna tyska imperialismen fann sin viktigaste vapenbroder i Österrike-Ungern. Den amerikanska imperialismen blandade sig i leken först senare, den ville först se de europeiska staterna matta ut varann.»

På ett annat ställe i samma arbete heter det:

»Den imperialistiska politik, som 'stormakterna' förde, måste förr eller senare föra till en krasch. Det är alldeles klart, att *alla*¹ stormakternas rövarpolitik var orsak till kriget. Endast en dumbom kan numera tro på, att kriget bröt ut därför, att serberna hade mördat den österrikiska tronföljaren eller för att Tyskland hade överfallit Belgien. I början av kriget streds mycket om, vem som var skuld till det. De tyska kapitalisterna påstodo, att Ryssland hade överfallit Tyskland, och de ryska affärsmännen trumpetade ut at alla håll, att Ryssland hade blivit överfallet av Tyskland. I England sade man sig föra krig till skydd för det lilla, av olyckan drabbade Belgien. I Frankrike skrevs, skreks och sjöngs likaledes, hur ädelt Frankrike handlade, då det skyndade till det hjältemodiga belgiska folkets försvar. Och alldeles samtidigt berättades vitt och brett i Tyskland och Österrike, att de näst skydda sig mot de ryska kosackernas överfall och nu förde ett heligt försvarskrig.

Detta allt var från början till slut löjligheter och ett *bedrägeri* mot de arbetande massorna. Detta bedrägeri använde bourgeoisien för att kunna förmå soldaterna att dra ut i kriget. Det var inte första gången den betjänade sig av det medlet. Vi veta, hur syndikatherrarna införde höga tullar för att genom exploateringen av de egna laudsinännen bättre kunna föra kampen på de främmande marknaderna. Tullarna voro alltså för borgarna ett angreppsmedel. Men de skreko, att de ville försvara 'den nationella industrien'. Så var det nu också med kriget. Kännetecknet på det imperialistiska kriget, som skulle lägga hela världen under finanskapitalets välde, var just att däri voro alla angripare. Nu är detta fullkomligt klart. Tsarlakejerna påstodo, att de 'försvarade' sig, men när oktoberrevolutionen bröt upp ministeriernas hemliga dokumentkap, då blev det dokumentariskt bevisat, att såväl tsaren som också Kerenski hade fört kriget i trofast förbund med engelsmännen och fransmännen i roffarsyfte, att de ville ta Konstantinopel, utplundra Turkiet och Persien och frånrycka Österrike Galizien.

De tyska imperialisterna ha likaledes avslöjat sig. Man må bara tänka på Brest-Litowsk freden och på, vilka rövartåg tyskarna företogo i Polen, Litauen, Ukraina och Finland. Tyska revolutionen har också avslöjat åtskilligt och nu ha vi lika bra dokumenterat, att Tyskland i roffarsyfte förberedde sig på överfall och tänkte rycka åt sig nästan alla främmande kolonier och länder.

¹ Alla kursiveringar av motionens författare.

Och de ädla 'allierade'? Också de är nu totalt avslöjade. Sedan de genom freden i Versailles fullständigt utplundrat Tyskland, pålagt det 125 miljarder i kontributioner, tagit från det hela flottan, alla kolonierna och nästan alla lokomotiv och mjölkkor, så kan ju inte längre någon människa tro på deras ädelmod. Och Ryssland ha de på samma sätt plundrat ut, i norr och söder. Också de ha alltså fört kriget för roffarsyften.

Detta allt hade kommunisterna (bolsjevikerna) förutsagt redan vid krigets början. Men få trodde den gången därpå. Nu åter ser varje något så när klok människa det. Finanskapitalet är en girig, blodtörstig rövare, likgiltigt varifrån det stammar: om det är ryskt, tyskt, franskt, japanskt eller amerikanskt.»

I Zimmerwaldsmanifestet (1915) sade de revolutionära socialisterna:

»Så avslöjar kriget den modärna kapitalismen i all dess nakenhet, denna kapitalism som blivit oförenlig inte blott med arbetaremassornas intressen, inte bara med den historiska utvecklingens behov, utan med det mänskliga samhällets förutsättningar.

Det kapitalistiska samhällets härskande myndighet, i vars händer folkens öde vilar, de monarkiska såväl som de republikanska regeringarna, den hemliga diplomaten, de mäktiga företagare-organisationerna, de borgerliga partierna, den kapitalistiska pressen, kyrkan — alla bära det fulla ansvaret för detta krig, som uppstått ur den, dem födande och av dem skyddade samhällsordningen och som föres till förmån för deras intressen.»

I denna kapitalismens konkurrenskamp har det arbetande folket intet att vinna, men allt att förlora. Deras intressen bjuda dem att bekämpa militarismen.

2. Militarismen mot arbetareklassen.

Så mycket mer som militarismen också riktar sig direkt mot arbetareklassen och är de härskande klassernas maktmedel i inre politiska konflikter. Som stöd åt polisväsendet användes armén. Detta har synnerligen klart framgått under världskriget. Redan vid dess början upprättade de borgerliga klasserna, i det inre av sina länder den kapitalistiska diktaturen. Den ryska tsarismens regering hängde och sköt arbetare samt organiserade judeprogromer. Den österrikiska monarkien kvävde de ukrainska och tjeckiska arbetarnas och böndernas upprorsrörelser. Den engelska bourgeoisin slaktade det irländska folkets bästa män. Den tyska imperialismen rasade inomlands och de revolutionära matroserna blevo detta vilddjurs första dödsoffer. I Frankrike sköt man ner de ryska soldater, som inte voro villiga att försvara de franska bankirernas profiter. I Amerika lynchade bourgeoisin internationalisterna, dömde tusentals av proletariatets bästa till tukthus uppåt 20 år och sköt ned strejkande arbetare.

Även i vårt land finnas belysande exempel på hur militär användes mot arbetareklassen. Vi ta några ur högen, som de falla oss i minnet. Vid hyr-

kuskstrejken i Stockholm 1900 tjänstgjorde en hel del första konstaplar på krigsministerns order *som strejkbrytare*. Vid den stora konflikten i Arlöv 1901 användes utkommenderade husarer till *hantlangningsarbete*. Vid spårvägstrejken i Norrköping 1904 voro ett par officerare, kapten Kraft, Kristianstad, och major Axelsson, Stockholm, *strejkbrytarevärvare*. I Stockholm gav befälet t. o. m. permission åt stamanställda militärer, som ej uttjänt sin tid, för att ge dem tillfälle att sälja sig som *arbetareförrådare*. Vid träarbetarestrejken i Boden 1906 utkommenderades beväring att utföra *strejkbryteri-arbete*. Vid kommunalarbetarestrejken i Malmö 1908 ställde regeringen ingenjörstrupper till de kommunala maktägandes förfogande gentemot arbetarna.

I friskt minne står för de flesta ännu den blodiga 20 april 1902, då arbetarnas *fredliga rösträttsdemonstration stördes av råa polisöverfull*, sekunderade av gardister. Vid en demonstration under hamnarbetarekonflikten i Gävle 1903 var militär *med fallda bajonetter* utkommenderad *mot de fredliga arbetarna*. Till följd av ett obetydligt uppträde vid en strejkbrytaresopvagn under renhållningsarbetarekonflikten i Stockholm 1905 tillkallades 4 skvadroner hästgardister (400 man), vilka på det råaste *överföllu och särade fullständigt oskyldiga människor*, som råkade komma i deras närhet. Här var fullständigt ryska metoder i bruk. Våldsdåden från Mackmyra 1906, då militär var behjälplig att *vräka ut* de för sin föreningsrätt kämpande arbetarna torde sent glömmas. Icke ens havande kvinnor skonades utan kastades obarmhärtigt ut med påföljd att flera *missfall* inträffade. Vid stuverikonflikten i Norrland 1908 utkommenderades militär från Norrlands dragonregemente att »upprätthålla ordningen» i Frånö. Vid stenhuggarekonflikten i Bohuslän 1908 provocerade militären fram kravaller och avlossade både lösa och skarpa skott från kanonbåten Skäggald mot de demonstrerande arbetarna. Under storstrejken 1909 gav regeringen order till länsstyrelserna angående de situationer då militär skulle rekvireras. Telegramordern ägde den karaktäristiska slutklämmen: »*Håll allt i beredskap, men visa så litet som möjligt.*» Dessa onödiga och utmanande militärkommenderingar kostade staten 375,000 kronor, en nätt summa att vräka bort för överklassens ängest och dåliga samvete. Alla erinra sig även militärkommenderingarna vid järnbrukskonflikten i Horndal 1909, vid fredsdemonstrationerna 1914, vid arbetarnas hungerdemonstrationer 1917, vid arbetarbödeln Mannerheims besök i Stockholm 1919 samt vid ett flertal 1:sta maj-demonstrationer.

Må vi till sist erinra om den oerhörda brutalitet, med vilken de svenska arbetarnas första stora fredliga resning, Sundsvallsstrejken 1879, slogs ned, särskilt aktuell just nu, då stockholmspolis är kommenderad upp till Sundsvall mot de fredliga renhållningsarbetarna. Orsaken till striden 1879 var, att sågverksägarna ville genomdriva en lönereducering av arbetarnas redan förut ytterst låga löner (varierande mellan 1 kr. och 3: 50 per dag). Omkring 1,000 man deltog i strejken. Utan någon som helst förekommen anledning

sändes en massa militär ditupp. Först en kontingent av Hälsinge regemente, sedan 300 man från gardet i Stockholm och slutligen sex kanonbåtar med 300 man. Kung Oscar själv telegraferade till sin befallningshavande, den sorgligt ryktbare landshövdingen Curry Treffenberg: »lugna alla välsinnade och varna alla orostiftare, ty långmodighetens ande måste hava en gräns.» Genom de gemenaste trakasserier, vräkningar, hot om häktning o. s. v. tvungos arbetarna slutligen till underkastelse. Efteråt höll Curry Treffenberg ett tacksägelsetal till sina soldater, varunder han fällde följande klassiska ord: »Aldrig framstår Edert sköna och härliga yrke såsom mera vördnadsbjudande och mera tilltalande än då, såsom här, krigaren uppträder som *den hotade samhällsordningens säkra värn och fäste.*» Vad göres oss mera vittne behov?

3. *Försök att förebygga militärens användande mot arbetarna.*

På grund av denna militarismens karaktär har det också framstått som en klar och bjudande plikt för arbetareklassen att avslöja den kapitalistiska militarismens användande mot arbetarna och att förebygga detta. Så har socialdemokratien i vårt land tidigare handlat vid flera tillfällen. Särskilt bör här erinras om det påtalande av militarismens användande mot arbetareklassen, som gjordes i en motion vid 1912 års riksdag, en motion av herr Branting m. fl., varigenom gjordes ett fruktlöst (naturligtvis) försök att »reformera militarismen» i det avseendet. I motionen hemställdes:

»att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huru i lag, författningar och instruktioner må införas lämpliga bestämmelser, varigenom hittills rådande system att vid arbetskonflikter utkommendera militär mot fredliga arbetare omöjliggöres, samt till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen må föranleda.»

I motiveringen heter det bl. a.:

»Den moderna militarismen är emellertid *en frukt av det bestående klass-samhället* icke blott i den meningen, att den drives fram av de härskande klasserna i uppenbar strid mot folkens påtagliga intresse av att rustningsbördorna minskas och att krafterna i stället tagas i anspråk för genomgripande socialpolitiska reformer till gagn för de arbetande massorna. Det har överallt visat sig att statens militära maktmedel visst icke brukats av de härskande blott vid konflikter staterna emellan, utan också i mycket stor utsträckning anlitas i den fortgående kampen mellan de 'två nationer', som inom varje kapitalistiskt utvecklat land bygga och bo jämsides med varandra. Vad som borde enbart vara till för att tjäna folkets gemensamma värneförmåga mot ännu tänkbara överfall missbrukas av de maktägande till ett vapen i den fortgående klasskampen mellan de kapitalistiska grupperna i samhället,

och den egendomslösa arbetarklassen. Militarismen tjänar alltså en dubbel uppgift: *den vidgar de härskande klassernas vinstmöjligheter och stärker deras position utåt, och därtill tjänar den dem som stöd och hjälp i kampen mot vad de stundom öppenjärtligt kalla 'den inre fienden', d. v. s. sitt eget lands arbetande folk.»*

Sedan motionärerna påtalat några fall av militärkommenderingar mot arbetarna heter det:

»Dessa militärkommenderingar vid fredligt förda arbetskonflikter väcka trots alla förskönande uttolkningar alltid intrycket av ett statens partitagande mot arbetarskarorna, som nedlagt sitt arbete eller av arbetsgivarna blivit uteslagna. Men de måste också få en allt mera förhatlig prägel i den mån vår armé blivit i allt högre grad en värnpliktskår. Våra unga svenska värnpliktiga ställas genom dessa kommenderingar inför risken av alldeles samma ohyggligheter, som i så många andra länder redan utspelats: de kunna bli kommenderade att bruka sina mördande vapen mot egna medborgare och klassbröder, ja mot sina egna närmaste! Hittills har en sådan riksolycka kunnat förebyggas, främst tack vare våra svenska arbetares genomgående besinningsfulla uppträdande. Men så mycket mera skäl då att i tid sörja för, att den i nu rådande praxis ständigt lurande faran för en blodig katastrof avvärjes.

När 1901 års härordning genomdrevs — efter gammal högersed mot en uppenbar folkmening — insåg man också till fullo på demokratiskt håll betydelsen av att icke ge det minsta finger åt den åskådningen, att den nya folkhären skulle kunna ha någon annan uppgift än att värna riket mot yttre fiender. Regeringen hade inskjutit i § 28 av värnpliktslagen ett stadgande om rätt för Konungen att inkalla beväringens första uppbåd ej blott, som förut, till rikets försvar, utan även 'till avvärjande av uppror'. Mot denna 'fläck på värnpliktslagen' vände sig Adolf Hedin med lågande indignation, och t. o. m. särskilda utskottet, som omformade uttrycket till likhet med strafflagens ord 'till stillande av uppror', medgav att, därest sådant inträffade, pliktollisioner vore tänkbara, vilka borde beaktas vid den förestående revisionen av krigslagarna och då föranleda i vissa fall straffrihet eller straffminskning. Hedin avvisade dock denna mellauväg och sporde i debatten varför just nu, när man manar folket till de största ansträngningar mot fiender, man funnit på att med dessa fiender jämställa upprorsmän. Bland dem, som då talade och röstade mot tillägget, var även numera statsministeren Karl Staaff, som fann att stadgandet bort mera begränsas, ävensom att bestämmelser, syftande till den blinda militära lydnapliktens förnuftiga begränsning, borde införas i krigslagarna, samt ansåg det 'åtminstone mycket tvivelaktigt', om de värnpliktiga under utbildningstiden kunde hänföras under strafflagens ord, att till upprors stillande må krigsmanskap inkallas. Slutet blev att den av vänstern bekämpade olyckliga tillsatsen antogs av andra kammaren, men mot en stark minoritet av 75 röster (mot 128).»

Av vad vi hittills anfört framgår, att den kapitalistiska produktionsordningen ytterst är orsaken till militarism och krig, att kapitalismen medför de militära rustningarna och kampen mot andra länder och folk, liksom också att militärväsendet användes i kampen mot det egna landets arbetareklass. Den internationella socialistiska arbetarerörelsen har också på grund härav från början inriktat sig på kampen mot militarismen, varom de internationella socialistiska kongressernas uttalanden och beslut giva klart besked.

B. Arbetarerörelsens kamp mot militarismen.

1. De internationella socialistiska kongresserna.

I den resolution som den internationella socialistiska arbetarekongressen i Paris (1889) antog, heter det bl. a.:

»Den stående hären eller den väpnade makten i den regerande och besittande klassens sold är ett förnekande av all demokrati och republikanism och ett militärt uttryck för ett monarkiskt eller oligariskt eller kapitalistiskt välde samt ett medel för *reaktionära statskupper* och *statskupper åsyftande socialt förtryck*.»

Resolutionen slutar med krav på »att de stående härarna upphävas och *folkberäpning* genomföres».

Brysselkongressens (1891) uttalande, vilket var dikterat av de båda socialistiska veteranerna Wilhelm Liebknecht och Edouard Vaillant, rörde frågan om »Arbetarklassens ställning och plikter gentemot militarismen» och lydde:

»Kongressen uttalar, att militarismen, som tynger Europa, är ett naturnödvändigt resultat av det öppna eller dolda ständiga krigstillstånd, som påtvungits samhället genom människors förtryck av andra människor och genom den klasskamp, vilken är en följd därav,

anser, att alla försök i syfte att upphäva militarismen och införa freden mellan folken — hur välmenta (*généreuses*) avsikter som än kunna ligga bakom inte kunna bli annat än utopiska och kraftlösa, ifall de ej drabba *det ondas ekonomiska källa*,

att endast framskapandet av en socialistisk samhällsordning, som gör slut på människors exploatering av andra människor kommer att göra slut på militarismen och genomföra en definitiv och säker fred,

att sålunda alla de, som vilja göra slut på kriget, måste och borde ansluta sig till det Internationella socialistiska partiet, vilket är det enda verkliga fredspartiet.

Därför vädjar kongressen, inför den var dag allt mer hotande situationen i Europa och inför de härskande klassernas chauvinistiska upphetsningsförsök i skilda länder, till alla arbetare att protestera genom att utveckla en oavlätlig propaganda mot all krigslystnad och mot de allianser, som gynna den, och

att genom att stärka proletarietets internationella organisation påskynda socialismens triumf, samt

förklarar, att detta är enda medlet som är i stånd att avvärja ett världskrig — en katastrof, vars kostnader arbetarna ensamma komma att få upp bära, och ämnar i varje fall låta de härskande klasserna inför historiens och mänsklighetens domstol upp bära ansvaret för allt, som kunde bli följden.»

På *Zürichkongressen (1893)* diskuterades med ryssen Plechanoff som inledare frågan om »Socialdemokratiens hållning i händelse av krig» samt antogs följande uttalande:

»Arbetarnas ställning i händelse av krig har på ett klart och tydligt sätt definierats av Brysselkongressens resolution rörande militarismen. Den internationella revolutionära socialdemokratien i alla länder bör resa sig med all makt mot de härskande klassernas chauvinistiska lustar, den bör allt fastare konsolidera solidaritetsbanden mellan arbetarna i alla länder, den bör utan uppehåll arbeta på att besegra kapitalismen, vilken delar mänskligheten i två stora fientliga läger och sätter folken i harnesk mot varandra. I och med klassherraväldets upphävande kommer kriget att försvinna. Kapitalismens fall betyder världsfreden. *Arbetarepartiets ombud i de lagstiftande församlingarna böra rösta mot alla militära utgifter.* De böra oavlåtligt protestera mot de stående härarna och kräva avväpningen. Hela det socialistiska partiet bör lämna sitt understöd åt alla de sammanslutningar, som ha världsfreden som mål.»

I *London (1896)* överlade man om »Kriget». I den antagna resolutionen säges det bland annat:

»Under den kapitalistiska perioden utgöras huvudorsakerna till krigen inte av religiösa eller nationella åtskillnader utan av den ekonomiska antagonism, vartill de härskande klasserna i skilda länder drivas genom produktionssättet. Kapitalismen, som oupphörligen offrar arbetarnas liv och hälsa på arbetets slagfält, har inga skrupler mot att låta deras blod flyta i syfte att erhålla ny profit genom erövring av nya avsättningsmarknader.

Det är därför en plikt för arbetareklassen i alla länder att resa sig *mot det militära förtrycket* likaväl som mot alla andra former av exploatering, varför den är utsatt från den härskande klassens sida.

I detta syfte bör den erövra den politiska makten för att upphäva det kapitalistiska produktionssättet och samtidigt i *alla länder vägra regeringarna — kapitalistklassens redskap — medlen att upprätthålla den nuvarande tingens ordning.* De stående härarna, vilkas underhåll redan i fredstid utmattar nationerna och vilkas kostnader uppbäras av arbetareklassen, öka krigsfaran mellan folken och gynna framför allt det brutalare förtrycket av arbetarna i alla länder. Det är därför som ropet: 'Ned med vapnen!' lika väl som varje annat vädjande till kapitalistklassens humanitära känslor förklingar ohört.

Endast proletärklassen kan äga en allvarlig vilja och ha förmåga att realisera världsfreden.

Den fordrar:

Upphävande av de stående härarna och organisering av det *väpnade folket*.

På den andra *Pariserkongressens (1900)* föredragningslista stod frågan om »Världsfred, militarism och avskaffande av de stående härarna». I den antagna resolutionen heter det:

»Kongressen föreslår som aktionsmedel:

1) De skilda socialistpartierna uppmanas att omsorgsfullt se till *ungdomens organisation och uppfostran* i syfte att bekämpa militarismen;

2) de *socialistiska riksdagsmännen i alla länder* förbinda sig att rösta *mot alla militärutgifter* och alla utgifter för krigsflottan och de militära koloniexpeditionerna.»

På kongressen i *Stuttgart (1907)* antogs en resolution rörande »Militarismen och de internationella konflikterna». Ur resolutionen må anföras:

»Kongressen ansluter sig till de föregående internationella kongressernas resolutioner rörande aktionen mot militarismen och imperialismen och erinrar om att aktionen mot militarismen ej kan skiljas från hela den övriga aktionen mot kapitalismen.

Krigen mellan kapitalistiska stater äro vanligen följder av deras konkurrens på värld-marknaden, ty varje stat lägger ej blott an på att befästa sina marknader utan också på att förvärva nya, huvudsakligen genom att underkuva främmande folk och indraga deras jordbesittningar.

Dessa krig äro följder av den oavslätliga konkurrens, som framkallats av militarismens rustningar, och denna är ett av huvudorganen för bourgeoisins herravälde och för arbetarklassens ekonomiska och politiska förtryck.

Krigen befrämjas av de nationalistiska fördomarna, som man i de härskande klassernas intresse systematiskt underblåser för att avvända de proletära massorna från sina klassplikter och internationella solidaritetskyldigheter.

De tillhöra därför kapitalismens väsen och komma ej att upphöra förrän det kapitalistiska systemet upphört eller förrän de stora offer av människoliv och pengar, som krävas av krigsteknikens utveckling, och den av rustningarna frambesurna revolten tvingat folken att avstå från detta system.

Arbetarklassen, ur vars led man företrädesvis rekryterar soldaterna och vilken främst får uppbära de materiella offren därför, är krigens naturliga fiende, emedan de stå i motsägelse till dess mål: att skapa en ny ekonomisk tingens ordning, som är baserad på de socialistiska principerna (la conception socialiste) vilka äro bestämda att i verkligheten omsätta folkens solidaritet.

Därför anser kongressen det som en plikt för alla arbetare och för *deras representanter i parlamenten att av alla krafter bekämpa rustningarna till lands och till sjöss och framhålla borgarsamhällets klasskaraktär och avslöja de bevekelsegrunder* som ligga bakom strävandet att vidmakthålla de nationella motsättningarna samt att *vägra varje som helst pekuniärt stöd åt denna*

politik och ävenledes se till att proletärungsdomen uppfostras i de socialistiska idéerna om folkens förbrödring och systematiskt väckes till klassmedvetande.

Kongressen ser i den *demokratiska organiseringen av ett milissystem*, bestämt att ersätta de stående härarna, en reell garanti som omöjliggör angrepps-krigen och underlättar försvinnandet av de nationella motsättningarna.

Arbetarklassens aktion kommer att bli så mycket effektivare, som en oav-
lätlig propaganda bereder sinnena för en kraftig ansträngning och som de
olika nationalpartiernas aktion blir allt kraftigare påskyndad och samordnad
av Internationalen.

Kongressen är för övrigt övertygad om att under trycket från proletariatet
ett verkligt internationellt skiljedomsförfarande i alla konfliktfall kommer att
avlösa borgarregeringarnas ynkliga försök i den vägen och att på så sätt folken
skola kunna fa sig tillförsäkrade välgärningen i en avvärpning över hela linjen,
vilken skall kunna tillåta folken att på civilisationens framsteg nedlägga de
våldiga summor av energi och pengar som slukas av rustningarna och krigen.

Kongressen förklarar att *om ett krig hotar utbryta det är en skyldighet för
arbetarklassen i de intresserade länderna, det är en skyldighet för deras
representanter i parlamenten att med Internationella Byråns hjälp genom
enhetlig aktion göra allt som står i deras makt för att förhindra kriget med
alla medel*, som synes dem lämpligast och som nödvändigtvis växla allt efter
klasskampens skärpa och den allmänna politiska situationen. (Vad gjorde den
internationella socialdemokratien 1914?)

I fall kriget ej dess mindre bröte ut, så är det deras skyldighet att *ingripa
för att få det att snart upphöra och av alla sina krafter utnyttja den eko-
nomiska och politiska kris som kriget framskapat för att uppvigla folkets
breda lager och påskynda det kapitalistiska våldets fall.*» (Den senare för-
pliktelse fylldes endast av de ryska bolsjevikerna.)

Avvärpningen diskuterades på *Köpenhamnskongressen (1910)*. I den antagna
resolutionen säges det gentemot den utveckling som rustningarna tagit:

»Att alla länders arbetare icke ha någon som helst tvist med eller oenighet
sinsemellan, som skulle kunna framkalla ett krig, att de modärna krigen blott
äro förorsakade av kapitalismen och framför allt av de kapitalistiska staternas
internationella konkurrens i ekonomiskt hänseende på världsmarknaden och
av militarismen, som är ett av det borgerliga våldets kraftigaste organ inåt
för att hålla proletariatet kvar i ekonomiskt och politiskt slaveri.

Krigen komma inte att fullständigt upphöra förrän i och med kapitalistiska
samhällets försvinnande. Arbetarklassen, som har de tyngsta krigsbördorna
att bära och som har det mesta att lida av kriget, är således den som är mest
intresserad av dess försvinnande. Det organiserade socialistiska proletariatet
i alla länder är således den enda säkra borgesmannen för världsfreden. Därför
uppmäna kongressen ånyo arbetarpartierna att sprida upplysningen om krigets

orsaker inom hela proletariatet och framför allt bland ungdomen samt att uppfostra denna i broderskapets anda folken emellan.

Kongressen vidhåller alltjämt för de *socialistiska representanternas i parlamenten del den flera gånger upprepade skyldigheten att av all makt bekämpa rustningarna och att vägra alla därför avsedda utgifter* samt väntar av dessa ombud

a) att de oupphörligt kräva obligatorisk lösning av alla tvister staterna emellan genom internationella skiljedomstolar,

b) att de oupphörligt förnya de förslag, som gå ut på allmän avväpning och först och främst de förslag, som åsyfta ingående av konventioner, som sätta en gräns för flottrustningarna samt upphäva kaperiet,

c) att de kräva *upphävandet av den diplomatiska sekretessen* och offentliggörandet av alla bestående och framtida traktater mellan regeringarna,

d) att de ivrigt påyrka alla folks autonomi och ta dem i försvar mot varje krigiskt anfall och varje förtryck.

Den Internationella socialistiska byrån skall understödja alla socialistiska parlamentsgrupper i striden mot militarismen genom att förmedla erforderliga dokument och skall söka åstadkomma en för dessa grupper gemensam aktion.»

Ett enda antimilitaristiskt krav kvarstår ända från den första Pariskongressen: *kravet på de stående härarnas avskaffande*. Redan på denna kongress uppställdes dock också kravet på genomförandet av *folkbeväpning*. Ifrån Brysselkongressen 1891 dateras programpunkten om *den antimilitaristiska propagandan*, från Zürich 1893 kravet på att arbetarnas ombud i de lagstiftande församlingarna skola rösta mot alla militära utgifter samt att rösta för avväpning, vilket ytterligare förstärktes på Köpenhamnskongressen 1910 genom alläggande för de socialistiska deputeraderna i alla länder att framlägga *avrustningsförslag* i respektive parlament. Andra Pariskongressen 1900 var den första, som inskrev på det internationella programmet kravet på ungdomens antimilitaristiska uppfostran. Samma kongress bekräftade Zürichbesluten att alla socialistiska riksdagsmän skola vägra att bevilja några som helst medel till militära ändamål.

Det har sitt särskilda intresse att i dessa dagar erinra om den klart revolutionära ställning, som den socialistiska världsrörelsen förut intagit gent emot det kapitalistiska militärväsendet, inte minst med hänsyn till att socialdemokraterna i Sverge nu anse, att försvarsfrågan ej bör vara någon kastboll mellan partierna i kommande valrörelse utan »bör vara en fråga, där alla partier sakligt pröva sig fram till en ståndpunkt».

Då socialdemokraterna nu emellertid hoppas att »försvarsfrågan» skall lösas efter deras linjer — linjer som vi ur det arbetande folkets intressen ej kunna på något vis godkänna — ha vi anledning att något beröra den svenska socialdemokratiens ställning till militärväsendet.

2. *Den svenska socialdemokratiens ställning förr och nu till militärväsendet.*

»Det tarvas opposition mot en ofta för stark lust till mjukhet och eftergifter i kampen, det tarvas att idealisterna stå på vakt mot en ofta principiös *praktiskhet*, det tarvas motstånd mot ett kompromissande, som för *tillfällighetens småfjät* glömmet det bärande, och det tarvas pådrivning, om marschen framåt blir för maklig.»

(P. A. Hansson, 1909.)

Den ursprungliga socialdemokratiska ståndpunkten till militärväsendet i Sverige torde bäst avspeglade sig i en artikel, som hr Hjalmar Branting skrev i Social-Demokraten november 1892 efter genomförandet av 1892 års härordning, genom vilken 90 dagars övningstid bestämdes.

Vi kunna inte underlåta att citera en del av denna artikel:

»Militarismen har alltså segrat, segrat fullständigt, oåterkalleligt. Folkets sak är förrädd, det är sålt, utlämnat, bundet åt odjuret, som skall suga det intill mörken. De nyss voterade miljonerna skola utpressas, jämte alla de andra, som följa i släptåg, Sveriges kultur skall klämmas undan i en vrå för att kulturens vrångsida, råheten satt i system, skall i militarismens skepnad ensam vräka sig i högsätet. Och allt *detta beslutat utan folkets hörande*, och genom ett det hänsynslösaste maktmissbruk av den härskande klassen.

Jag talar ej om de 90 dagarna. Nu när olyckan ändå är över oss, må det sägas rent ut, att dem kunde vi på längden icke undgå. Folken kunna icke isolera sig i vår tid; även vi måste få vår andel av Europas allmänsociala ställnings förbannelser. Så länge konkurrenssamhällen bestå, är den allmänna freden en vacker dröm. Först i samverkans samhällen blir den drömmen verklighet.

Men att vi fått det oundvikliga militärväsendet på det sätt som skett, det är svenska folkets vanära. Att vi, när det nu måste göras något för en tidsenligare härordning, fått hålla till godo med det dåliga och himmelskriande dyra, därför att det passade överklassens privatfördelar, att vi med andra ord icke tagit ett steg i riktning mot *en demokratisk folkarmé* utan till *en militaristisk yrkesarmé*, avsedd att hålla *eget folk stramt i tygeln* — det är vår skam inför historien, ty det vittnar om att ännu 1892 äro den svenska underklassens maktmedel icke större än att överklassen vågar göra precis vad den behagar.

— — —

Det kungliga förslaget har segrat genom en korrupsion utan motstycke sedan långa tider i svensk riksdagshistoria. Men i vår riksdag får för själ och pina *icke* yttras ett ord om sådant.»

Herr Branting vände sig sålunda emot att det skapats en armé, »avsedd att hålla eget folk stramt i tygeln», men han hade ingenting emot en »demokratisk folkarmé».

När militärfrågan åter blev aktuell (omkring 1900), antogs på det socialdemokratiska partiets kongress 1900 en resolution, i vilken det drogs upp grundlinjer för ett »folkligt försvarssystem».

På 1905 års partikongress utformades följande programpunkt i militärfrågan:

»Ett folkligt försvarssystem.

Kamp mot militärväsendet.

Mellanfolklig skiljedom.»

Betecknande för den anda, som vid den tiden rådde inom socialdemokratien och som avspeglades i kravet på ett folkligt försvarsväsen, äro följande ytt- randen, som fälldes under debatten om denna programpunkt:

Herr A. C. Lindblad: »Sverige är ej bara överklassens Sverige. Detta vilja vi ej försvara. Men *arbetarnas Sverige* skall väl en gång komma. *Nog vilja vi försvara det.*»

Herr Ch. Lindley: »Giv oss ett sådant fädernesland, som vi vilja ha, och vid gud, *vi skola försvara det.*»

Från och med 1908 års partikongress började emellertid den socialdemo- kratiens vandring i militärfrågan, som tills vidare har fört till nuvarande ståndpunkt. Detta år ändrades programpunkten i militärfrågan till:

»Kamp mot militarismen.

Successiv minskning av militärbördorna, fram mot avvärpning.

Bindande skiljedomsavtal, permanent skandinavisk neutralitet, kraftig inter- nationell samverkan mellan arbetareorganisationerna mot kriget.»

Socialdemokratiens militarisering har tydligen hunnit ett stycke från 1892 till 1908.

Vid 1910 års riksdag höll herr Värner Rydén ett principanförande i militär- frågan. Detta anförande torde ha gett uttryck åt vad flertalet inom det socialdemokratiska partiet tänkt på den tiden, varför vi tillåta oss återge följande ur detsamma:

»Jag vill först rent och klart säga ifrån, att jag är motståndare till det nu- varande försvaret, icke — såsom man kanske i förstone vill slunga mig i ansiktet — därför att jag besjålas av några antipatriotiska tänkesätt. Jag för min del inser fullt och klart betydelsen av nationaliteternas bestånd och erkänner obetingat nationaliteternas rätt. Jag tror, att varje nation behöver leva sitt eget självständiga liv, okränt av andra; och om jag tillhörde ett stort folk, så skulle jag vara den förste att ställa mig i ledet bland dem, som inom det folket kämpade emot den erövrings- och rustningspolitik, som de stora makterna företräda. Men just ur denna synpunkt kan jag icke hel- ler ställa mig gynnsam mot de svenska försvarssträvandena, för så vitt som de till dels rikta sig mot svagare grannstater.

Ser man sig omkring i Europa, så finner man, att hela Europa bokstavligen suckar under militarismen. I varenda stat är det en särskild fråga, som all- tid är brännande: frågan budgeten = militarismen. I Tyskland, i Frankrike, hos stormakterna lika väl som hos de mindre staterna, överallt är militarismen

den mara, som rider hela samtiden, åtminstone när det gäller Europas folk. Man trodde förr i världen, att när folken hade särskilt syndat, Gud hemsökte dem med särskilda gissel, såsom pest och hungersnöd. Nu hava vi ett bestående gissel för hela Europa och det gisslet — eller kanske de äro två, ty dryckenskapen bör nog räknas som ett — heter militarismen. Av dessa träffas vi alla.

Militarismen har, varhelst den framträder, utvecklat sig till den farligaste fienden till hela kulturen. Jag behöver icke peka på de stora militärstater, där *snart sagt varje folklig frihetstanke kväves av militär*, där ej ett möte kan hållas utan att poliser och gendarmer stå färdiga att upplösa detsamma; jag behöver blott visa på vårt eget lilla land, där vi sett, hurusom *militarismen slagit yttrandefriheten i bojor*, och hurusom militarismen står som en makt, som är oförenlig med den folkliga friheten.

Jag ställer mig principiellt i opposition mot det nuvarande försvaret, även ur den synpunkten, att det är *ett direkt kampmedel mot arbetareklassen*. Jag föreställer mig, att här blir det protester. Men herrarna kunna gärna protestera mot detta påstående; jag vidhåller att militarismen, försvaret, har utvecklat sig så, att det fått till sin huvuduppgift icke att försvara landet mot yttre fiender, utan att vara *ett överklassens kampmedel mot arbetarna*. Har man förut tvivlat härpå, så böra de händelser, som stått i samband med sommarens stora strid, hava visat, att militären i främsta rummet användes som ett vapen mot de så kallade 'inre fienderna'.

Jag vill dock genast tillägga, herr talman, att detta för mig icke är det huvudsakliga skälet för mitt principiella motstånd mot försvarsväsendet, sådant det nu är beskaffat; utan det främsta och mest vägande skälet härför är, att sedan jag år efter år alltmera sökt sätta mig in i dessa saker — ty de hava intresserat mig — mitt enkla förstånd icke har kunnat befria mig från den övertygelsen, att, när man försöker invägga oss svenskar, en liten nation på fem miljoner människor, i den föreställningen att vi med vårt försvar skulle kunna hålla stand mot en stormakt, som är tjugo å trettio gånger starkare än vi, detta är ett försök att förmå oss att bygga på ett självbedrägeri, som jag för min del icke under några omständigheter kan omfatta.

Jag är patriot, vågar jag säga, för såvitt man därmed menar att man vill vara med om att försöka föra sitt folk framåt, att göra det verkligt starkare, och att öppna nya möjligheter för hela folket att bättre leva och trivas. Så långt är jag patriot; och jag tror, att när historien en gång skriver sin dom — och det med större oväld än vad samtiden gör — den skall erkänna, att det parti, jag tillhör, letts av verkligt patriotiska strävanden. Men jag har alldeles klart för mig, att bara den föreställningen bör därför ryckas bort, ty jag tror icke, att det är lyckligt, att ett litet folk hängiver sig åt ett sådant självbedrägeri.

Jag vill i stället framställa den tanken, att vårt folk måste se till, att det iuriktat sina strävanden på en obrottslig freds- och neutralitetspolitik. Härpå

svara herrarne nere på statsrådsbänken: 'Vad väga traktater och papper, när ofärd är nära.' Däremot ber jag emellertid från andra sidan få genmäla: I vågen icke, herrar militärer, säga här i kammaren, att vårt land kan hålla stånd mot en trettiodubbelt starkare fiende; men I försöken att invägga oss i den föreställningen, att vårt land kan åstadkomma åtminstone så mycket, att vi kunna hålla fienden borta, till dess en annan stormakt kommer och hjälper oss. Jag tror, att de, som bygga på den förhoppningen, att någon stormakt skall komma och hjälpa, då fara är å bane, de bygga på lösare sand än vad vi göra, som tro, att vi bäst trygga framtiden genom en obrottslig freds- och neutralitetspolitik.»

Som synes stod herr Rydén principiellt i opposition mot det svenska militärväsendet, dels därför, »att det är ett direkt kampmedel mot arbetareklassen», dels därför att, enligt hans mening, Sverige ej kunde försvara sig.

Vid 1911 års riksdag väckte den socialdemokratiska riksdagsgruppen en motion om minskning av militärbördorna. Man stannade vid att begära ett militärväsende, som skulle kosta cirka 60 miljoner kronor, och en förkortning av övningstiden för infanteriet med två månader.

1911 års partikongress antog en förklaring till programpunkten i militärfrågan, i vilken förklaring det heter:

»Avväpningen är det principiellt väsentliga, som man med all kraft måste eftersträva»

När vart land skulle begävas med en ny härordning 1914, skred den socialdemokratiska riksdagsgruppen vidare på den »successiva avväpningens» väg. Den »sakliga ståndpunkten» var den gången 6 månaders övningstid för infanteriet och ett militärväsende, som skulle kosta 70 miljoner årligen.

Den härordning, som antogs 1914, blev till sina konsekvenser ohållbar även för de borgerliga partierna. Kungl. maj:t tillsatte därför (1919) en kommission, som skulle verkställa utredning och avgiva förslag till en ny härordning. Socialdemokraternas ställning till det uppdrag, försvarsrevisionen erhöll, torde bäst ha karaktäriserats av dåvarande vänstersocialisten, men nuvarande *socialdemokraten* herr Ivar Vennerström, som 1920 skrev under rubriken: »Högersocialisterna lämna avväpningskravet»:

»1918 års folkrörelse hade ock ett starkt antimilitärt inslag. Just in i de högersocialistiska arbetarleden trängde kravet på lokal avrustning. Hur ha högersocialisterna inom den Edénska samlingsregeringen och inom den Brantingska förverkligat det kravet? Den länge bebådade försvarsrevisionen fick icke till direktiv att framlägga en fullständig avrustningsplan. Den erhöll i uppdrag att med bibehållande av största möjliga militära effektivitet något förbilliga och förenkla det borgerliga militärsystemet. Högersocialister liksom liberaler satte sig bestämt emot vänstersocialisternas förslag att ge försvarsrevisionen ett direkt avrustningsdirektiv. Dessa båda partiers *positiva militärförslag* ha alltid gått ut på *smärre nedprutningar* och *nedläggningar, ingenting mer. Det blev försvarsrevision, icke avskrivning.*»

Vi kunna ej neka oss nöjet att notera, att herr Vennerström påvisade, att försvarsrevisionen fick i uppdrag att något förbilliga och förenkla det *borgerliga* militärsystemet.

I fråga om övningstidens längd för huvudmassan av de värnpliktiga, föreslog socialdemokraterna i försvarsrevisionen en höjning från nuvarande provisorium, 165 dagar, till *180 dagar*. Det torde ursäktas oss, om vi anse, att detta är en underbar »successiv minskning». 1911 föreslog man 6 månader, 1914 föreslog man också 6 månader och 1923 också den »sakliga ståndpunkten», 6 månader.

I fråga om kostnaderna säga de socialdemokratiska reservanterna, att de arliga kostnaderna enligt deras förslag skulle komma att betydligt överstiga *100 miljoner kronor*.

När man tager del av den socialdemokratiska reservationen, får man det intrycket, att man först utarbetat förslagen och sedan skrivit motiveringen till desamma. Reservanterna ha ganska omsorgsfullt undvikit att ta ståndpunkt till Sveriges *försvarspolitiska läge*. Å ena sidan talas det om »vårt mycket litet utsatta läge just nu», men å andra sidan »ovissheten för framtiden» — vid uppbyggande av försvarsorganisationen skall man »utgå från det nuvande läget», men ta »hänsyn till en oviss framtid».

Lika omsorgsfullt ha de socialdemokratiska reservanterna uraktlåtitt att ange sin *principiella* ställning till militärväsendet. Vi taga oss därför friheten att anföra några sentenser av en framstående socialdemokrat, herr Per Albin Hansson:

1. »Militarismen är fosterlandsfiendernas lit. Tack vare den sitter fåtalet ännu vid makten och styr landet mot avgrunden.»

2. »Tack vare militarismen kan man ännu hålla det stora flertalet av landets bebyggare i skändlig trälldom och djupt elände. Ty de maktägande förlita sig på, att krigaruniformen skall få arbetarnas och småböndernas söner att glömma sin plikt därhän, att de mot sina egna klassbröder skola försvara orätten och förtrycket.»

3. »Vi icke blott slösa bort våra tillgångar genom ett försvar, odugligt för sitt egentliga ändamål, vi tillfoga samtidigt vårt arma land en obotlig skada genom att omöjliggöra dess kulturella höjande. Icke blott klok ekonomi utan också kulturell omtanke bjuder oss att öppna ögonen för vansinnet i våra rustningar.»

4. »Militarismen är för oss inkarnationen av allt förhatligt. Det är den, som utarmar landet. Det är den, som tager de unga kraftiga armarna från jordbruket, då de bäst behövas för att meja de rika skördarna på fälten. Det är den, som pinar ungdomen på lägerplatserna och kommer den att hata och förbanna sitt land.»

5. »Först och främst behöva vi en betydligt aggressivare antimilitaristisk politik i riksdagen — — —. Mot försöken att förvandla vårt land till ett

befästat fattighus bör ställas krav på en förnuftig neutralitetspolitik, som möjliggör avväpning.»

6. »För arbetareklassen är det en trängande nödvändighet att göra militären obrukbar mot 'den inre fienden', antingen nu detta skall ske genom militärväsendets avskaffande eller kadaverdisciplinens undergrävande.»

Var och en, som uppmärksamt läser igenom vad här anförts angående socialdemokratiens ställning tidigare, både nationellt och internationellt, till militärväsendet och jämför detta med partiets ställning till regeringens nu föreliggande militärförslag, och jämväl tar del av kommunisternas ståndpunkt, skall säkert finna, att de senare i stort sett nu företräda arbetarerörelsens ursprungliga uppfattning, under det socialdemokratien numera i principiellt avseende icke skiljer sig från de borgerliga partiernas ställningstagande till militärväsendet.

C. Regeringens militärproposition.

1. Vårt militärpolitiska läge i förhållande till Ryssland.

I den agitation för »en effektiv lösning» av militärfrågan, som förekommit i samband med nu föreliggande proposition, har från skilda håll framförts, att vårt militärpolitiska läge, särskilt med hänsyn till Ryssland, ovillkorligen skulle nödvändiggöra ett militärt försvar. Statsministern har visserligen icke i propositionen tydligt sagt ut, att det är Ryssland som motiverar våra rustningar, men åtminstone på ett ställe låter han ana, att han hyser denna uppfattning. Och under debatten i andra kammaren i samband med remissen av propositionen förklarade han nog så klart att så var fallet. »Innan man i Ryssland får en regering, som har folkets förtroende kan man icke», så ungefär föllö hr Tryggers ord, »veta vilka faror, som kunna uppstå för de omkringliggande länderna», ett förhållande, som statsministern tydligen ansåg borde vara en maning till oss att skapa oss ett så starkt militärväsende som möjligt. Och från högerpressen har fullkomligt klart sagts ut, att vi måste rusta med hänsyn till den *ryska* faran. Den 6 februari i år publicerade t. ex. Nya Dagligt Allehanda ett utdrag ur marinberedningens förslag, utstyrt med rubriker avseende att visa hur ohjälpligt underlägsen Sverges flotta var Rysslands. (Den frågan kunde i anledning därav här omedelbart i förbigående framställas, varför just Ryssland framhåves så ostentativt, om man icke vill bibringa allmänheten den uppfattningen, att det är från detta land faran hotar? Likaså kunde det vara anledning att ett ögonblick dröja vid den givna konsekvensen från en dylik utgångspunkt och fraga sig: Om Ryssland redan nu har en flotta, som är så avgjort överlägsen, som marinberedningen har velat visa, finns det då någon som helst utsikt för oss att skapa oss en flotta mäktig att ta upp kampen med den ryska? Frågan är så mycket mera berättigad, som vi ju i ekonomiskt avseende vid en jämförelse med Ryssland ohjälpligt måste komma

till korta.) Det är emellertid icke blott i högerns press som man med förkärlek kastat sina blickar på Ryssland, då det gäller att bibringa ett motsträvt folk den rätta förståelsen för behovet av ett starkt militärväsende, detta sker också kanske allra tydligast från militärhåll, ända upp i de högsta kretsarna. Vi ha redan i förbigående anfört marinstabens, som visserligen också gör jämförelser med Tysklands flotta — en jämförelse som borde vara så mycket överflödigare, som det icke ens har talats om något anfall från det hållet —, men otvetydigt framgår att det är den *ryska* faran, som motiverar behovet av en stark svensk flotta.

Undersöker man den ståndpunkt representanterna för armén intagit till problemet, framträder än tydligare, att det är faran från Ryssland, som motiverar rustningarna från svensk sida. Det klaraste beviset föreligger i en under 1923 från Norstedts förlag utkommen bok »Sverges läge», av kapten Axel Rappe vid Svea artilleriregemente. Sedan hr Rappe i förordet förklarar, att »de kretsar, där man i vårt försvarsproblem vill se en uteslutande ekonomisk angelägenhet, torde icke taga skäl av den natur, som här framläggas», därmed givande en gliring också åt den nuvarande statsministern, som ju förklarar att militärfrågan är, om icke uteslutande, så dock ett ekonomiskt problem — kommer han tämligen snart in på sitt älsklingsstema, faran från Ryssland. Vi få redan på sid. 21 veta att »i behärskandet av den norra vägen till Ryssland ligger alltjämt på en gång källan till vår makt och förutsättningen för vår tillvaro» för att å sid. 64 bli meddelade, att »krigsmakten är föremål för de moskovitiska statsmakternas första och största intresse». Emot detta tjänar det naturligtvis ingenting till att i sanningens intresse ställa meddelandet, att den ryska armén dock är nedbringad till högst 600,000 man och att f. n. »de moskovitiska statsmakterna» ovedersägligen torde ägna »sitt största intresse» åt återuppbyggnaden av industrien och jordbruket, liksom också åt strävandena att skapa normala förbindelser med Europa. Hr Rappe och med honom alla de, som ha speciellt intresse av det nuvarande militärväsendets fortvaro, ta inga skäl. Å sidan 69 i den nämnda boken förklaras, att »man kan icke misstaga sig på det imperialistiska Rysslands pånyttfödelse» — detta därför att Sovjetregeringen givit en del rent ryska områden — *långt gående autonomi* inom förbundsorfattningens ram samt givit en del tidigare med Ryssland införlivade områden — *helt deras självständighet*. Från håll där man tillåter sig så frigjorda agitationsmetoder — hr Rappe är säkerligen ett av de mest skinande ljusen bland »sakkunskapen i min armé» — bör man icke förvånas över att få höra det »tsarismens gamla planer på Mellaneuropas omfattning från norr hava otvivelaktigt upptagits av dess utrikespolitiska arvtagare». Icke heller bör man låta sig förbluffas över den öppna sammanställningen av *den svenska armén med — den finska*, från den givna utgångspunkten, att det är mot Ryssland detta härliga vapenbrödraskap skall riktas, ty vad den tämligen okände artillerikaptenen här öppet skrivit ut är säkerligen direkt sprunget ur den generalstabens anda, för att icke säga hjärta, av

vilken vi ännu ha nog och mer än nog i Sverige. För övrigt, icke blott militärer tänka som hr Rappe, långt in i ansvariga politiska borgerliga kretsar hyser man samma uppfattning, även om hr Trygger sedan av opportuna skäl fann klokt att låta hr Hederstierna springa över klingan för sitt oförsiktiga tal å tidningsutgivarebanketten å Grand Hotell under föregående år.

Egentligen förvånar det icke, att anhängare av den kapitalistiska samhällsordningen betraktar Sovjet-Ryssland som fienden. Förvånande är blott, att det finns så litet konsekvens i den agitation, som bedrivs med den ryska faran som insats. Under det stora militaristrumlet 1912—1914 förklarades alltid, att det var mot tsarismen vi måste rusta. Så fort tsarismen icke längre fanns, skulle situationen förändras, så att vi kunde börja tala om avväpning. Varför vill man nu icke vidkännas detta argument? Förbereder man sig till kamp mot Ryssland? Men mera om denna fråga längre fram.

Det mest förvånande i denna humbug med Sovjet-Ryssland såsom hotande vår fred, är dock att man från socialdemokratiskt håll — kanske i saknad av andra argument mot kommunismen — vill deltaga däri. Hr Per Albin Hansson yttrade således på ett möte å Auditorium i början av denna månad, att även han en gång räknat med möjligheten av att vår fred skulle störas från Sovjet-rysk sida. Att han nu icke trodde på en sådan möjlighet berodde, såvitt man kunde döma av hans ord därpå, att den revolutionära rörelsen i världen icke var lika stark som 1917—18. Om emellertid hr Hansson vidhåller sin på Auditoriemötet uttalade uppfattning och drar konsekvenserna därur, måste han så snart den revolutionära rörelsen på nytt når böljekammen utgå från att vår fred skall ånyo äventyras av Sovjet-Ryssland. Och dock borde socialdemokraterna veta bättre än andra, att de krig Ryssland hittills varit indraget i *påtvingats* detsamma av det kapitalistiska Europa, veta, att Ryssland vill leva i fred. T. o. m. det på sin tid utskrikna »anfallet på Polen» erkännes nu ha varit ett anfall — på Ryssland från polsk sida. Hr Rappe skriver i sin förut citerade bok, sid. 37: »Pådrivet av Frankrike och ej förhindrat av England framkallade Polen i slutet av april (1920) genom en framryckning mot Kiev krig med sovjet.»

2. Behöva vi frukta ett anfall från Ryssland?

I hela debatten om Sveriges militärväsende, där Ryssland spelar busens roll, förbiser man fullständigt att den ryska sovjet-republiken är omgiven av allt annat än fredliga och i ententemakternas händer liggande grannar och vad sammanhang detta har med *dess* militärmakt. Ryssland har, som redan anförts, alltsedan arbetarrevolutionen i november 1917 *vingats* att föra krig. Praktiskt taget varje mil av *dess* oerhörda gräns har måst värjas; från militärt håll beräknas, att sovjet under inbördeskrigets höjdpunkt hade en försvarsfront av 10,000 km. och därtill kontrarevolutionära grupper, som bakom fronten, d. v. s. inom Ryssland, gjorde vad de kunde för att störta sovjet-

regeringen. Alltjämt är Ryssland omgivet av Rumänien — som utan att detta av sovjet-regeringen erkänts lagt sig till med Bessarabien—Bulgarien, Jugoslavien, Polen, Litauen, Lettland, Estland och Finland. Och bakom dessa stater, av vilka sovjet-regeringen givit en del friheten, stå mer eller mindre tydliga stormaktsgrupperingar; den ena av dessa (den som ledes av Frankrike) har åtminstone fört en politik gentemot Ryssland som varit allt annat än vänlig. Därtill har Sovjet alltjämt den gamla Wrangelarmén att räkna med. Hr Rappe nämner i sin bok, sidan 38: »Alltjämt fortlever denna armé med 8,600 officerare och 12,800 man i Serbien samt 9,700 officerare och 17,400 man i Bulgarien, avvaktande händelsernas utveckling.» Vilken »utveckling» denna Wrangelarmé »avvaktar» torde icke vara svårt att gissa sig till. De i Bulgarien förlagda truppernas ingripande i det fascistiska nedslaktandet av bouderegeringen Stambulinski och hans bondetrupper talar i det fallet ett omisskänligt språk. Den dag, man från den europeiska kapitalismen skulle anse situationen lämplig för ett försök till sovjet-regeringens störtande, kan man vara övertygad om, att de kontrarevolutionära legotrupperna på Balkan skulle vara de första att lyda order.

För varje objektiv iakttagare av det nuvarande Rysslands militärpolitiska läge står det alltså fullkomligt klart, att få länder ha så goda argument att hålla en armé till *försvar* som arbetare- och bonderepubliken. Och jämför man den ryska arméns styrka, som redan anfört c:a 600,000 man, med t. ex. Polens, Rumäniens och framför allt Frankrikes, och därvid även tar hänsyn till dessa länders militärpolitiska läge och Rysslands geografiska omfattning, vilket naturligtvis i hög grad inverkar på en armés rörlighet och därmed slagkraft, skall det säkerligen ännu tydligare framgå, att Rysslands armé är avsedd att tjäna landets *försvar*. Den kan sålunda icke tas till motiv för rustningar från svensk sida — i vart fall icke om dessa rustningar skola tjäna *försvaret* mot Ryssland. Något anfall hotar oss synbarligen icke från det landet.

Sovjet-regeringen har mer än en gång för hela världen visat sin fredsvilja. Upprepade gånger har den förklarat sig beredd att tillsammans med andra makter sammanträda för att gemensamt diskutera åtgärder för avväpningen. Detta var i särskild grad fallet på Genuakonferensen, där sovjets delegater med stor styrka framförde avväpningstanken. Att resultatet blev så magert får tillskrivas andra makter än Ryssland. Bekant är också den avväpningskonferens, som sovjet-regeringen inkallade till Moskva i december 1922, och till vilken inbjudits Rysslands grannar. Före konferensens öppnande angav den ryska delegationens ordförande, Litvinov, meningen med densamma i följande uttalande:

»Konferensen är en logisk följd av sovjet-regeringens hela utrikespolitik. För 5 år sedan har sovjet-republiken fötts med ordet fred, vilken den alltid förblivit trogen, i det att Sovjet-Ryssland förde krig endast i försvarssyfte erbjudande t. o. m. under kriget fred åt sina motståndare. *Vi ha framställt icke mindre än 20 fredsförslag till olika stater.* I Genua gällde ryska delega-

tionens första ord den allmänna avrustningen. Efter att ha mött otur i denna fråga i Genua, ha vi beslutat att inskränka vårt förslag och inskränka oss till konferensen med våra västra grannar, och skickade inbjudan till dem den 12 juli detta år. Men först nu efter 5½ månaders förlopp komma vi att ha nöjet hälsa våra grannar i Moskva för att överlägga om en så viktig fråga. Konferensens uppgift är att *till minimum minska de beväpnade styrkornas dimensioner i alla stater som äro representerade på konferensen*. Minskningen av beväpnade styrkor måste vara ömsesidig och objektivt rättvis. *Vi äro beredda till maximala eftergifter* och komma att hälsa varje radikalt förslag om avväpning. Vi komma att bevisa att detta icke är ett ämne för våltalighet, utan en allvarlig fråga. Vi ställa endast frågan om minskning av landrustningen, men med hänsyn till uppkomsten av härmed förbundna frågor kommer konferensen att fördela sig på motsvarande kommissioner. Den slutliga dagordningen kommer att utarbetas på själva konferensen. Då vi veta att det icke är svårt att spränga konferensen med införande av icke tidsenliga förslag, komma vi att undvika att belasta konferensens dagordning med överflödiga frågor. Ehuru Rumänien i väster och Japan i öster fortsätta att egenmäktigt ockupera ryska områden och avhålla sig från fredlig avläggning om hithörande frågor, *ha vi dock tagit initiativet om avväpning*, vilket tydligast bevisar vår uppriktiga fredsvilja. Konferensens resultat är helt och hållet beroende av våra västra grannar. Utan tvivel kommer Rumäniens tillsvidare oklara position att spela en viss roll. Man måste beklaga att Rumänien icke kommer att deltaga i konferensen. Dock kommer ingenting att hindra Rumänien från att ansluta sig till de blivande besluten. Det övriga Europas position, isynnerhet ententens, har en särskilt stor betydelse. Jag anser det vara möjligt att minska såväl våra egna som våra grannars rustningar, även om det övriga Europa f. n. icke kommer att avväpna sig. Modiga beslut på Moskva-konferensen kunna spela en kolossal roll för Europa, som befinner sig i en ekonomisk och politisk återvändsgränd. Konferensen kan bli utgångspunkten till en allmän europeisk rörelse för avväpning, ty sannolikt är för första gangen den stat, som sammankallar konferensen, *fri från alla imperialistiska strävanden.*»

Omedelbart efter konferensens öppnande förklarades, att Ryssland var berett att på 1½ år minska sin armé *till 200,000 man*, förutsatt att också andra i konferensen deltagande stater minskade i proportion därtill. Därtill avgav Litvinov följande deklARATION:

»En radikal minskning föreslås även rörande militärbudgeterna. Vidare föreslås ömsesidig likvidering av alla existerande militärformationer av irreguljär karaktär. Ryssland går in på att införa denna likvidation vad det gäller Ryssland. Sovjet-regeringen föreslår *ömsesidig neutralisering av gränszonen*, vilken skulle likvidera mångtaliga gränskonflikter. Beträffande sjöstyrkorna föreslår sovjet-regeringen icke några minskningar, ty *den ryska flottan är*

minskad med $\frac{3}{4}$ i jämförelse med år 1917, men även här kommer Ryssland att hälsa varje initiativ angående fullständig avväpning.»

I slutet av deklARATIONEN uttalades önskemål, att Moskvakonferensen skulle bana vägen till allmän minskning av rustningarna.

Klarare torde icke behöva angivas, vilken politik Ryssland *vill* föra. Och även om det kan sägas, att konferensen i Moskva icke gav det resultat man från rysk sida uppställt som önskvärt, ett förhållande som får tillskrivas det inflytande Frankrike utövade, främst på Polen, så togs dock begynnande steg på en väg, som, om den goda viljan överallt är lika stor som hos Sovjetregeringen, säkerligen skall föra till ett läge, vilket från svensk sida ingalunda nödvändiggör ett militärförsvar av den natur den sittande regeringen föreslagit.

3. Tryggerregeringens politik leder icke till fred.

Om man emellertid å ena sidan från borgerliga kretsar fruktar ett anfall från rysk sida, eller om icke direkt ett anfall så dock en rysk politik, som drar Sverge i krig, och å andra sidan som herr Trygger medger, att vårt land icke kan bära stora ekonomiska bördor för militära ändamål — massor av medborgare tvivla på att vi över huvud taget kunna bära *några* ekonomiska bördor till militarismen —, varför då icke söka en väg i vårt förhållande till Ryssland — och även andra länder — som icke blott fullt avlägsnar risken för krigiska förvecklingar de två länderna emellan, utan också medger oss att i vart fall högst avsevärt inskränka utgifterna till militärväsendet? En traktatpolitik syftande till att reglera *alla* tvistefrågor mellan Sverige och Ryssland har alla utsikter att lyckas. Varför har icke från svensk sida föreslagits förhandlingar om upprättande t. ex. av en fredskonvention mellan de två länderna? Ingåendet av en sådan skulle förvisso få anslutning från det ojämförligt stora flertalet av Sverges befolkning. Sverges kommunistiska parti kräver att en sådan politik föres.

Ser man på de metoder Tryggerregeringen använt i förhandlingarna med sovjet-staternas förbund får man kanske svaret på frågan varför vi måste rusta oss militärt mot i främsta hand Ryssland. I åtta månader ha dessa förhandlingar saboterats från svensk sida. Sverge är vid sidan av ett par Balkan-stater och Frankrike det enda land, som icke erkänt sovjetregeringen. Om vårt förhållande till Ryssland före dettas erkännande de jure av England och Italien var ett handelspolitiskt problem av nog så stor betydelse, så har det nu tack vare den sittande regeringens kortsynta och landsskadliga politik blivit en *politisk fråga av största vikt*. Kanske därför att det för vissa krafter var nödvändigt så, krafter som dock platt ingenting ha gemensamt med det svenska folkets intressen.

Sammanföra vi emellertid alla dessa synpunkter, måste vi säga oss att den nu föreliggande militärpropositionen så långt ifrån synes avse att skapa oss

ett försvar mot *yttre* fiender att den såsom tidigare angivits skall vara ett fåtalsväldet-finanskapitalismens försvar mot den inre fienden, d. v. s. arbetare klassen i dess strävan att ersätta den nuvarande kapitalistiska produktionsordningen med en socialistisk. Därtill är den förvisso hos bestämmande grupper i borgerligt läger ett uttryck för önskan att skapa ett militärväsende, med vilket man kan hjälpa till att slå ned Sovjet-Ryssland, alltså ett militärväsende som skall tjäna *anfalls- och icke försvarsplaner*.

Belysande för den uppfattning i detta avseende som lyses i borgerliga kretsar var kanske framför allt herr Hederstiernas förut omnämnda tal. Herr Hederstierna framhöll där, att han »ansåg det med klok svensk politik överensstämmande, att Sverge, om så behövdes, med härsnakt hjälpte Finland». Han förklarar sig vidare önska, »att Sverge inginge ett försvarsförbund med Finland, som skulle innehålla, att därest Finland utan eget förvällande bleve anfallet av grannen från öster, så skulle Sverge hjälpa till med försvaret av Finland».

Härtill invändes att herr Hederstierna dock var en ensam man, som ingenting betyder och att bästa beviset därför var att han för sitt uttalande måste avgå som utrikesminister. Om det senare är obestriddigt, så torde det vara lika obestriddigt, att herr Hederstierna *icke* var ensam om sin uppfattning i berörda avseende. Icke ens inom regeringen. Tvärtom torde flera av den nu sittande regeringens ledamöter dela hans uppfattning, även om de just nu finna opportunt att icke deklarerera densamma. Och icke blott vissa ledamöter i regeringen för övrigt. I mitten av månaden publicerades en artikel i »Västmanlands läns tidning», som påtagligen har till författare tidningens redaktör, en av Edénliberalernas ledare i första kammaren, herr Anders Pers. Denne säger tydligt ut, att han vill ha ett militärförsvar av sådan omfattning, att vi kunna slåss vid *Vit-Finlands och randstaternas sida mot Sovjet-Ryssland*.

Herr Pers skriver:

»Emellertid torde även den, som är vän av en utpräglad fredlig politik, icke vara belåten med detta skarpa betonande av att skyddet av vår neutralitet är det första och sista, det och intet annat skulle vara ändamålet med vårt försvar. Ha vi inte av utvecklingen efter kriget fått en känsla av behovet att i vår lilla mån deltaga för främjandet av rätt och rättfärdighet i världen? Det må vara ett sådant tillstånd icke främjas med stora krigsrustningar, *men där finns dock en måtta som är att rekommendera. Randstaterna på andra sidan Östersjön, som dock ligga mellan oss och Ryssland, vänta sig onda dagar. En av dem, Finland, ligger vårt hjärta nära. Vi skulle vara staccare, om vi icke ville och kunde säga vårt ord till deras förmån i de europeiska rådslagen. Vi kunna ej binda vårt ben vid deras, men vi böra icke nedskära vårt försvar i den grad, att Europa i ett sådant läge kan ha skäl att missakta oss och därmed det ord vi ville ha sagt* Det må vara en annan sak, men den bör utsägas i detta sammanhang, nämligen att det för respekten utåt också är nödvändigt att vi ordna vårt försvar i nationell enighet.»

Vi ha redan givit bevis för att Sovjet-Ryssland är fredligt. Det har icke angripit Finland, Polen eller övriga randstater. Tvärtom ha Polen och Finland angripit Ryssland och säkerligen äro de styrande klasserna i respektive länder icke heller i fortsättningen främmande för nya angrepp — om de blott våga och situationen befinnes lämplig.

Herr Hederstiernas liksom herr Pers' tal om att vi skulle hjälpa Finland om det bleve anfallet är såsom redan anförts således inget annat än ett försök att täcka avsikten, avsikten att svenskt militärväsende skall vara så beskaffat, att det kan användas i kampen också mot Sovjet-Ryssland.

4. *Ett vapen mot folket, icke ett folkets vapen.*

Till dessa slutsatser angående vårt militärväsendes uppgifter måste man enligt vårt förmenande komma, icke blott av hittills vunnen erfarenhet och tidigare anförda synpunkter, utan också av innehållet i regeringens proposition. Redan en hastig blick på densamma visar, att där, trots alla krigets erfarenheter, icke finns någon som helst tanke på att göra militärväsendet till en hela folkets gemensamma sak, vilket väl borde vara synnerligen viktigt, om det skall användas blott till försvar och — framför allt — icke av överklassen mot det arbetande folket. Någon anslutning till det sedan länge framförda kravet på demokratisering av militärväsendet kommer således icke till uttryck. Om det från de värnpliktiges sida framförda kravet på att även under tjänst i vapentjänsten få de enklaste medborgerliga rättigheter, förenings-, mötes- och församlingsfrihet, nämnas icke ett ord. Manskaper må ha aldrig så giltiga anledningar till missnöje, det skall icke beredas möjlighet att *med utsikt till framgång* framföra detta. Kadaverdisciplinen är en nödvändig förutsättning för det militärväsende som skall tjäna fatalet. Menige man skall tiga och lyda, framför allt lyda, blir resultatet också rosenrasande. Icke nog med att den värnpliktige skall bringa det offer, som bortvaron under övningstiden från arbetet innebär i ekonomiskt avseende för ett fattigt arbetarehem, där varje avdrag från det gemensamma hushållet kan betyda nöd, han skall vara glad och tacksam även om arbetsgivaren ställt en annan i hans ställe, då han kommer åter från lägerplatsen och han därför får gå arbetslös många och tunga månader. Ty den sittande regeringen har tydligen icke ansett det nödigt att söka bereda de menige någon säkerhet mot sådant. Manskaper skall i rättsligt hänseende vara lika illa ställt gentemot sina överordnade, ett förhållande så mycket mera anmärkningsvärt som det militära rättsväsendet, såsom var man vet, lämnar en hel del övrigt att önska. Detta gäller för övrigt icke enbart menige man gentemot officerarna utan t. o. m. underbefällets och de nedre gradernas officerares förhållande till det högre befälet. Inget förslag föreligger om det militära rättsväsendets ersättande med det civila. Ej heller förmärkes någon förståelse för kraven på officerskårens demokratisering. Underofficer skall alltså vara underofficer, även om han enligt hr Tryggers mening kan

få den stora nåden att kallas — sekondofficer. Han må vara hur duglig som helst, någon möjlighet att komma i högre befälsställning skall han icke beredas. Ett nytt bevis om och ofrivilligt för vad man i reaktionära kretsar anser om nödvändigheten av att hålla officerskåren obesmittad av personer, som på grund av sitt ursprung kanske kunde misstänkas företräda en folklig syn på militärväsendet och dess uppgifter, och vid behov för den skull måhända icke vore så villiga att blint lyda order.

Det med regeringen via hr Wohlin i viss mån lierade bondeförbundet har i sitt militärförslag gjort ett försök att förena det gamla indelningsverket med en modern härorganisation. Underofficerarna skola enligt bondeförbundets mening »erhålla fullt tillräckliga medel att skapa sig egna hem i den bygd, där deras gärning utföres, och därmed också samma intressen och samma syn på tingen och livet som denna bygd». Oklarhet råder emellertid om vart man syftar med önskan att knyta underofficerarna vid den »bygd, där deras gärning utföres». Vill man därmed bibringa dem det arbetande folkets psykologi, bibringa dem den uppfattning angående sociala och politiska problem, som blir en följd av den kamp för existensen *varje* arbetare måste föra, så är detta endast gott. Vill man genom underbefälets förankrande vid det produktiva arbetet klargöra för detsamma hur arbetaren likaväl å torvan som i fabriken under nuvarande samhällsförhållanden utsuges av ett allt mäktigare vordet finanskapital — likgiltigt sedan om utsugningen sker genom höga jordräntor och tack vare mäktiga mellanhänder dålig betalning för den avyttrade jordbruksprodukten eller genom under existensminimum stående ackords- eller tidbetalning, som även i sin mån bidrar till att sänka priset på bondens till avsalu frambringade produkter — och för den skull behöver skydd, så är också detta i och för sig värt allt erkännande. Är det meningen att genom underofficerarnas utplanterande som jordbrukare klargöra för dem att deras plats även i kampen mellan klasserna helt och fullt är på industriarbetarnas och de arbetande böndernas sida, så skall för visso denna tanke av arbetarna hälsas med sympati. Vill man däremot genom underbefälets utplanterande på landsbygden skapa ett statens gendarmeri, hur, var och när som helst lämpligt att insätta mot det arbetande folket och dess kamp för en rättvisare samhällsordning, har bondeförbundet ställt sig i ett om möjligt reaktionärare läger än regeringen. På dessa frågor har emellertid inget svar lämnats. Det svaret intresserar dock icke enbart industriarbetarna, det intresserar säkerligen i lika stor utsträckning de tusental fattiga bönder och lantarbetare, som stå inför ett uppvaknande till full klassmedvetenhet och härav följande handlingar. Även om alltså bondeförbundets förslag på några punkter skulle kunna tyda på vilja att draga underbefälet från kasernerna och närmare folket, är det till hela sin byggnad i övrigt sådant — dess planer ifråga om flottans och luftvapnets utveckling äro av en omfattning, som inge de bestämdaste misstankar om vilka uppgifter motionärerna tillmäta dem — att det av bourgeoisin kan användas inte endast mot arbetarna i eget land utan måhända även mot deras klass-

bröder i andra länder. Bondeförbundets förslag är därtill så kostsamt, att det icke minst för den skull måste framkalla det kraftigaste motstånd från de arbetande klasserna.

D. Arbetarklassens försvarsfråga.

1. *De borgerliga förslagen till militärorganisation måste avvisas.*

Vi ha i det föregående påvisat bl. a. hur regeringens proposition avser att skapa ett militärväsende, som dels blir ett medel mot vårt lands arbetare, dels också kan användas mot andra länders arbetareklass, i första hand mot Sovjet-Ryssland, ett militärväsende av den typ, som finnes i imperialistiska och av imperialismen kontrollerade länder. Propositionen avser att förbereda arbetare- och bondesöner till kommande krig för den kapitalistiska samhällsordningens upprätthållande. Den vill skapa en härordning, som kommer att framkalla faran för Sverige att dragas in i mellanfolkliga konflikter, en fara, vilken från flera håll erkännes som en följd av vårt inträde i Nationernas förbund, där landets medel och folkets blod kommer att offras endast för ett fåtals intressen, men måhända för den stora massans ökade utsugning. Det ligger därför självklart ett intresse för arbetarna på fält och i fabrik att på det bestämdaste bekämpa detta förslag.

Vi ha i förbigående redan anfört, att det socialdemokratiska förslaget till »neutralitetsförsvar» är till sitt principiella innehåll en lika borgerlig produkt som trots någonsin regeringsförslaget. Det skiljer sig endast så till vida, att det dels skulle bli något billigare än regeringspropositionen, dels ock innefattar kortare övningstid. Om den reservation som framlades av socialdemokraterna i försvarsrevisionen, på vilken partiets nu i riksdagen föreliggande förslag i huvudsak torde vara byggt, säga också reservanternas: »Att de här framlagda synpunkterna och därur flytande praktiska slutsatserna äga talrika anhängare inom alla partier». De billigare kostnaderna och den kortare övningstiden motiveras icke med viljan att *försvaga* den *kapitalistiska* militarismen, utan med en bevisföring, vilken gör gällande att det rent militärt skulle vara tillräckligt att hävda det av fåtalet regerade Sverges intressen i de internationella konflikterna. En armé byggd på detta förslag skulle realiter bli en vapenmakt till skydd för fåtalets intressen, en vapenmakt, vilken av detta fåtal kunde utnyttjas både mot egna och främmande länders arbetare i stor-kapitalismens intresse. Till en del bygger socialdemokraternas förslag synbarligen på uppfattningen, att folkförbundet skulle vara ett medel till fredens bibehållande och att i en del länder en regeringspolitik skulle bedrivas, vilken ger garantier mot väpnade konflikter. Tyvärr strider denna uppfattning såväl i sin första som i sin andra del mot de dagliga erfarenheterna och framför allt strider den mot arbetarerörelsens grunduppfattning sedan gammalt, att klassmotsatserna under det kapitalistiska systemet bli allt skarpare samt slut-

ligen kulminera i den sociala revolutionen, vilket vi också tidigare visat med ett flertal citat såväl från de internationella kongresserna som från den svenska socialdemokratiens tidigare ståndpunkt. Det är vår övertygelse att arbetareklassen skall komma till full insikt om att denna ståndpunkt är oförenlig med deras intressen.

I riksdagen har också framförts en rent pacifistisk ståndpunkt. Så långt denna leder därefter, att dess anhängare rösta mot regeringens proposition och andra förslag till den kapitalistiska militarismens upprätthållande har den vårt fulla understöd. Utan att här ge oss in på en debatt om pacifismens moraliska innehåll, måste dock sägas ut, att en röstning mot regeringspropositionen från pacifistiska utgångspunkter endast villkorligt gagnar fredssaken. Det vore ödesdigert, om det arbetande folket därigenom skulle hållas i den föreställningen, att den kapitalistiska militarismen kunde bindas och avskaffas genom sådana medel. Avrustningen är socialismens ideal. I det socialistiska samhället kommer det icke att finnas några krig och följaktligen avskaffas rustningarna. Men att så länge det kapitalistiska samhället ännu existerar propagera pacifismen är att med- eller omedvetet vilseleda arbetareklassen, att för densamma framställa läget i annan dager än det har. Konkret är det att ställa *arbetarna skyddslösa mot bourgeoisin*, en politik som kommunisterna icke vilja ha något ansvar för.

2. *Bourgeoisin förbereder det väpnade våldet mot arbetareklassen.*

Så länge överklassen har den parlamentariska makten är den själv nog så parlamentarisk och fördömer, i varje fall officiellt, utomparlamentariska aktioner, isynnerhet om dessa komma från arbetarna. Genom innehavet av regeringsmakten och alla övriga officiella maktpositioner kan den också lätt predika respekt för parlamentet och lydnad för lagen. Med kapitalismens tvång på arbetarna att organisera sig träda emellertid också de upp på den parlamentariska arenan. Arbetareklassens parlamentariska inflytande växer med dess utomparlamentariska organisationer, vilket även avspeglar sig i bourgeoisins ställning till parlamentarismen. Riksdagen fränkännes nu varje avgörande betydelse, dess "nivå har sjunkit", de breda folklagrens representanter förklaras vara opraktiska, men framför allt obildade dumbommar, som de verkligen kloka och förståndiga, d. v. s. bourgeoisin och dess mer eller mindre synliga tjänare, icke behöva ta någon hänsyn till. Eller också söker man med de tusen medel, som stå den härskande klassen till buds, förlöjliga dem personligen samt alla deras förslag för att på detta sätt göra dem ofarliga för fåtalets intressen. Dock icke alla behandlas på detta sätt, en del söker man avvärja eller vinna genom vänligt bemötande, axelklappningar och förtroendeposter. Det är den borgerliga parlamentarismens förvittring, som så pågår inför våra ögon, så mycket lättare att känna igen, som den skisserade trafiken snart sagt dagligen sedan tämligen länge har konsekvent bedrivits i högerns press: Svenska Dagbladet,

Aftonbladet m. fl. Fåtalet förbereder sakta men säkert den tidpunkt, då dess makt skall bevaras genom *utomparlamentariska* maktmedel.

I en del länder tillgriper bourgeoisin den utomparlamentariska kampen, innan arbetarna kommit så långt i parlamentariskt inflytande att de på allvar kunna besätta regeringsposterna. — Italien, Finland, Ungern, Spanien —, den tillrycker sig makten genom en kupp och söker upprätthålla den genom en klar fåtalsdiktatur över de breda folklagren, industriens och jordens arbetare jämte småborgarskapet. I andra länder och synbarligen i sådana, där socialdemokratien är mest fastvuxen vid illusionen om "socialismens fredliga inväxande", tillåtes denna besätta och behålla regeringsposterna. I vart fall så länge icke arbetareklassen har ett avgörande inflytande i parlamentet och framför allt så länge den icke utnyttjar detta till *förande av en klart socialistisk politik* gående ut på att frånhända fåtalet för dess makt *grundläggande privilegier*. Bägge här angivna metoder visa, dels att bourgeoisin är parlamentarisk endast så länge det tjänar dess intressen, dels ock att den förbereder den utomparlamentariska kampen vid sidan av sin parlamentariska verksamhet.

Färska exempel ge oss vid handen att polisen användes mot arbetareklassen trots att denna har de flesta representanterna i parlamentet. Men polismakten är otillräcklig, och framför allt för litet koncentrerad, för att ensam kunna brukas mot arbetarna, därtill kommer att även bland polismanskapet medvetandet om samhörigheten med proletärerna tränger igenom. Därför söker bourgeoisin också efter andra hjälpmedel. Bland militären har den nästan homogent pålitliga kadrer i officersskåren och vissa oklara samt servila grupper bland underbefälet — glädjande nog har på sista åren förståelsen för arbetarnas kamp ökat också bland de senare. För att stärka bourgeoisins ställning inom armén sträva officerarna — och regeringens proposition är tydligt och medvetet på samma väg — efter att placera t. ex. studenter och andra borgerliga element, vars flertal man icke behöver riskera skall revoltera mot officerarnas order, på viktiga poster såsom kulsprutekompanier och andra tekniska truppdelar. På dessa och många andra sätt söka representanterna för fåtalsväldet således att åt sig skapa en stark kärna inom armén, dels för att under alla eventualiteter ha så stor del därav i sin hand som möjligt, dels ock för att med tillhjälp av densamma förlama arbetare- och bondeelementens opposition mot kadaverdisciplinen och befälets övergrepp. Samtidigt söka överklassofficerarna att på skilda vägar utrona de värnpliktiges politiska uppfattning och klassificera dem som "pålitliga" eller "opålitliga" för att så mycket säkrare kunna ha armén i sin hand.

Allteftersom arbetareklassens politiska inflytande växer, och dess ekonomiska organisationer utvecklas, klassolidariteten omfattar allt större grupper, får bourgeoisin dock klart för sig att det även med alla dessa "försiktighetsåtgärder" är svårt för densamma att bevara en armé byggd på *den allmänna värnplikten* såsom trogen dess sak. Bourgeoisien kan icke i längden absolut lita på, att den kan sända militär mot de för sin rätt kämpande industri- och

jordproletärerna. Därför se vi också i flera länder hur den söker upprätta egna klassgarden. I Sverige ha vi i detta avseende ännu icke så påtagliga organisationer, men ansatserna äro ofrånkomliga. Detta i trots av att det mesta av vad som förberedes hålles ytterst hemligt. Landstormsverksamheten, vilken av flera skäl till sin övervägande del drives av personer tillhörande bourgeoisin, har till syfte att hålla uppe det militära intresset, bakom vilket dock döljer sig klassegoistiska spekulationer. Landstormens utrustande med kulsprutor, dessas placering i "säkra händer", övningarnas temporära hemlighållande, jämte massor av andra företeelser äro av den natur, att de av arbetareklassen icke böra underskattas. Se vi på skytterörelsen finns även där företeelser värda att iakttaga: Dess fullständiga militarisering i den meningen att officerare placeras på de flesta avgörande poster, liksom också rörelsens inordnande i hela den militära apparaten, obenägenheten att ta in arbetare i skytteföreningarna, rädslan för att utlämna gevären åt medlemmarna, i vart fall så länge de icke äro "säkrade", den lika stora försiktigheten vid ammunitionsutlämning, allt detta ser nog så oskyldigt och naturligt ut, men är förvisso i *mer än ett avseende avsiktliga åtgärder*. Ta slutligen den på nytt uppvaknande iver för "skolungdomens" — d. v. s. mest *borgarungdom* — skjutövningar och erinra oss att det icke är fråga om skjutövningar för *även annan ungdom* än den som går i läroverken och man har tendenserna fullt klara.

Tillsammans med polisens och arméns säkra element bildas sålunda redan under "demokratien" en väpnad makt i händerna på överklassen, som redan från början är fullt medveten om vad den vill. Denna makt kan lätt kompletteras med strejkbrytarelement — Arbetets frihet, Samhällshjälpen o. d. — samt underklassens deklarerade och demoraliserade existenser, och blir då ett fruktansvärt vapen i händerna på bourgeoisin.

3. *Fascismen.*

Vid sidan av här skildrade ansatser att förbereda det väpnade våldet mot arbetareklassen står fascismen. Denna bottnar i den i upplösning stadda kapitalismen och drives fram i samma mån upplösningen tilltar. Den ekonomiska krisen, valutans svängningar, aktiernas fall och förlust av så gjorda kapitalplaceringar, liksom förlust av väntade utdelningar å ena sidan, stigande skatter och livsmedelspriser m. m. å andra, förskjuter kapitalackumuleringen i hastig fart till ett historiskt taget allt mindre vardande fåtals fördel. Medelklassen blir ruinerad. Det är lätt att bibringa dess efterblivna element den föreställningen, att demokratien är skulden till alla dessa olyckor. Den kapitalistiska upplösningstidens följder: politisk korrupktion, mutnings-, bank- och andra skandaler, stärka denna uppfattning. De aktionskraftiga elementen bland borgare- och bondeklasserna äro färdiga att följa någon beslutsam politisk svindlare, vilken lovar att avskaffa detta onda. Dylika fascistledare, vilka vädja till medelklassen, lova att sanera rikets finanser, rensa ämbetsmannakåren,

stävja ockrandet på folkets nöd och samtidigt skapa den ordning som upphävt, då folkmassorna, tack vare den av den kapitalistiska utsugningen skapade misären, allt mera komma i rörelse.

Storbourgeoisin försöker göra bruk av den fascistiska rörelsen för sina intressen. Hotelserna mot ockrare och svindlare försöker man avlägsna med progromer mot folk av främmande ras eller nationalitet, eller om möjligheter därtill icke finns genom att uppvigla industriarbetarna mot bönderna och småborgarna mot arbetareklassen. Och om fascisterna komma till makten, försöker storbourgeoisin vända dess reformer till sin egen fördel. Statens verk "rensas" från massor av lägre ämbetsmän och betjäning, varvid de kvarblivna få utföra även dessas arbeten. Härigenom översvämmas emellertid arbetsmarknaden med massor av nya arbetssökande — objektivt taget bli dessa lönedepressare —, vilka, då de icke kunna få arbete, lätt bli aspiranter till överklassens legotrupper. Den lovade jordfördelningen blir ett hån gentemot den jordhungliga befolkningen och både storgodsägarnas och bolagens domäner lämnas i fred, liksom även till bondeklassen utlovade reformer glömmas. Så går det även med de övriga av fascisterna lovade reformerna. Storbourgeoisin har medel och makt att hindra verkställandet av dessa och den fascistiska diktaturen vändes med all sin skärpa mot det arbetande folkets missnöjesyttringar.

Även i Sverige ha vi en fascistisk rörelse. Föregången av bl. a. Västerås-överstens och andras högstämda lovprisande av den italienska fascismen, hade den i början svårt att komma igång. Dess initiativtagare förstodo mer än väl att de icke kunde framträda öppet i de spår dess meningsfränder trampat i Italien och Bajern m. fl. länder. Utvecklingen i Sverige var ännu icke mogen härför. Även ett annat namn måste finnas och så valde man "Nationella samlingsrörelsen" och vad de nu heta dessa organisationer, vilka söka förbereda sig för användandet av Mussolinis värja. Om namnet är ett annat, så är dock det ideella innehållet detsamma, det är fascismen klar och tydlig sådan den från början framträdde i Italien. Också "Nationella samlingsrörelsen" under hr Montgomerys och de andras ledning söker samla medlemmar oavsett vilken politisk uppfattning de ha. Också de skola "skapa ordning" och reda i landet, både ifråga om vår ekonomi och vår politik. Också deras organisationer äro fullt officiella, ehuru bredvid den officiella ledningen både centralt och lokalt torde finnas en hemlig sådan, sammansatt av fullt pålitligt folk. Också denna rörelse söker nu bilda organisationer över hela landet för att vid behov vara fullt beredd. Även om den svenska fascismen aldrig skulle bli i tillfälle att i den mening hr Adlercreutz önskade genomföra "fascismens anda", så finns den dock, ett bevis dels för hur långt den kapitalistiska upplösningen kommit även i vårt land och dels även för hur i alla länder den utomparlamentariska kampen mot arbetareklassen förberedes enligt ungefär samma linjer. Vid sidan av Nationella samlingsrörelsen står värdigt Samhällshjälpen,

som ju bevars endast skall "skydda" samhället, men som redan nu rustar sig för långt mer invecklade uppgifter.

4. *Arbetareklassen tvingas till försvarsåtgärder.*

Den utveckling, vars huvuddrag vi ovan sökt skildra, är byggd på verkligheten sådan denna framstår i ett flertal kapitalistiska länder. "Huruvida övergången från kapitalism till socialism i vårt land kan komma att ske utan användandet av våld, det beror uteslutande på våra motståndare", säges i det kommunistiska partiets program. "Våld och terror äro utmärkande för det kapitalistiska samhället, som helt vilar på den kapitalistiska utsugningen, militarismens, polismaktens och fängelseystemets organiserade vålds- och skräckväld. Och erfarenheten visar, att borgarklassen med de yttersta medel — med blodbad på arbetarna och de skändligaste mord på deras ledare — försvarar sina företrädesrättigheter och sitt klassväld. Därför måste arbetareklassen med redan vunnen erfarenhet från olika håll vara beredd på nödvändigheten att i en sådan situation möta våld med våld." Vår på realiteter byggda skildring visar att bourgeoisin förbereder den våldsamma kampen. Av detta övertygas arbetareklassen om nödvändigheten att förbereda sitt eget skydd. Den står i valet mellan att antingen bli fräntagen de resultat många års arbete medfört, att sänkas djupare ned i nöd och elände *eller* att försvara sig och sin framtid. Jordens och industriens arbetare befinna sig i ett tvångsläge, som redan före deras övertagande av regeringsmakten frampressar bildandet av proletära skyddsorganisationer. Dessa under arbetareorganisationernas överinseende stående arbetarevärn — i Tyskland har man kallat dem hundramannagrupper, och ha sådana bildats både av socialdemokrater och kommunister — få i kommuner, där arbetarna ha makten och äro ansvariga för ordningen även till uppgift att upprätthålla denna mot eventuella försök från bourgeoisins våldsorganisationer att störa densamma. Arbetarevärnen bli även skydd vid arbetarnas demonstrationer, möten och församlingar liksom för arbetareklassens församlingslokaler, tidningar och andra ekonomiska företag, vilka tjäna arbetarna till stöd i deras kamp, och om bourgeoisin söker hindra genomförandet av nödiga åtgärder i ekonomiskt, socialt eller annat avseende, skall detta arbetarskydd säkerligen bli ett gott stöd även i det avseendet liksom enbart dess befintlighet förvisso skall verka avkylande på överklassens eventuella önskningsar att tillgripa våld mot folket. Därigenom bli de även ett medel till förhindrandet av den blodsutgjutelse, som erfarenheten visar oss förr eller senare framkallas av överklassens kamp mot det arbetande folket.

Före tillkomsten av arbetarnas och de arbetande böndernas regering är alltså detta arbetarevärn ett vederbörande gruppers skydd mot överklassens våldsorganisationer och ett stöd för de undertryckta klassernas kamp, *efter* denna regerings bildande så blir det ett skydd för en regeringspolitik arbetande på samhällets organisation efter socialistiska principer. Det faller under sådana

förhållanden av sig självt, att skyddets kärna, d. v. s. arbetarevärnen, som ursprungligen bildades för en kämpande klass' försvar, senare utbygges till en den *proletära* statens armé — arbetare- och bondemilisen — så länge detta värn behöves mot de yttre eller inre fiender, som skulle hota med kontrarevolutionära kupper och reaktion.

5. Avslag på alla förslag till det bestående militärsystemets bevarande.

Av vad hittills anförts framgår, att vi kommunister äro motståndare till samtliga förslag gående ut på att bibehålla det nuvarande militärsystemet. Om vi dock finna dessa förslag förklarliga från *borgerliga synpunkter*, synes det oss dock obegripligt, att man från borgerligt och framför allt från socialdemokratiskt håll vill trumfa igenom en härordning, som binder vårt folk för många år framåt vid ekonomiska och personliga bördor, vilka av den stora massan anses outhärdliga — att man vill detta så *omedelbart före valen*. Om demokratien vore annat än ett sken, borde det vara självfallet att folket i val skulle få yttra sig om en fråga som denna. Förklaringen att valmännen icke kan ta ställning till ett så pass invecklat problem skjuter förbi målet, ingen har hävdat något dylikt, utan endast att valmännen skulle få ta ställning till den stora *huvudfrågan*: för eller mot det nuvarande militärväsendet, för eller mot de bördor, som nu begäras till militarismen! Att man nu från *samtliga* partier utom det kommunistiska vill trumfa igenom det hela kanske 3 à 4 månader före valen, tyder på dåligt samvete, tyder på, att de ansvariga icke våga möta valmansskarorna i denna fråga.

Hr Branting kritiserade med skärpa efter det 1892 års härordning genomförts att detta skett utan att folket hörts. Den gången gällde det dock endast 90 dagar och ekonomiska utgifter, som voro långt under de nu föreslagna. Varför har socialdemokratien icke samma uppfattning nu, varför vill man denna gång för död och pina icke "höra folket"? Den enda förklaringen, utom att socialdemokratien av 1924 är en helt annan än samma rörelse 1892, är att vederbörande icke våga underställa valmännen sin ståndpunkt i denna för landets framtida utveckling så viktiga fråga. Må valmännen observera detta!

Vi kommunister anse det enda riktiga vara, att hela denna fråga underställes folkets votum vid höstens val. Vårt parti skall göra allt för att klargöra för arbetareklassen, hur man med demokratiska talesätt på läpparna i själva verket handlar mot den enklaste demokrati. Vi äro beredda att ställa vår egen ståndpunkt under arbetarnas bedömande, d. v. s. att på anförda motiv gå emot *alla* förslag till det nuvarande militärväsendets upprätthållande, samtidigt som vi vilja klargöra för dem, hur bourgeoisins förberedande av den väpnade kampen tvingar de arbetande klasserna till försvarsåtgärder enligt av oss här tidigare angivna huvudlinjer.

För den händelse militärfrågan trots alla dessa skäl för ett uppskov till efter valen kommer upp till avgörande vid årets riksdag, liksom för den händelse

denna vår motion avslås, framställa vi i särskilda motioner alternativa förslag med yrkande om

- 1) högre dagavlöning till de värnpliktige;
- 2) manskapets medborgerliga rättigheter under militärtjänsten, d. v. s. angående införandet av förenings-, mötes- och demonstrationsfrihet vid armén och flottan;
- 3) angående officerskårens demokratisering; samt
- 4) angående åtgärder för de militära kostnadernas nedbringande.

Därtill komma vi att vid behandling av 4:de huvudtiteln ställa det principyrkande, att riksdagen måtte avslå alla anslag under densamma, därmed understrykande vår kamp för fred och avrustning.

Med stöd av vad sålunda anförts, be vi få yrka,

att riksdagen måtte avslå regeringens proposition nr 20;
att riksdagen i samband härmed måtte uttala sig för det nuvarande militärväsendets avveckling; samt

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utredning och framläggande för nästa års riksdag av plan för sådan avveckling inom loppet av högst 3 år räknat från 1 januari 1925 ävensom om fredsgarantiernas stärkande särskilt genom avslutande av fredskonventioner.

Stockholm den 26 februari 1924.

K. Kilbom. H. Molander. J. P. Dahlén. Verner Karlsson.

Aug. Spångberg. V. Herou. Rob. Samuelsson.

